

Děti do 15 let ohrožené důsledky užívání návykových látek

Kvalitativní analýza této cílové skupiny
prostřednictvím terénního výzkumu
protidrogových koordinátorů a pediatriů

Mgr. Jana Majzlíková
Katedra psychologie FSS MU v Brně
majzliko@fss.muni.cz

Terénní substudie s protidrogovými koordinátory a pediatri

- substudie Analýzy potřeb a současného stavu adiktologických služeb na území hl. města Prahy určených dětem do 15 let
- zadavatel studie: Magistrát hl. města Prahy
- realizátor studie: Sdružení SCAN
- cíle substudie:
 - terénní výzkum
 - základní analýza dat
 - popis stavu v terénu

Soubor

- cílová skupina
 - protidrogoví koordinátoři městských částí Praha 1 – 22
 - pediatri v Praze
- telefonický kontakt
 - protidrog. koordinátoři – osloveno 19, uskutečněno 14 setkání
 - pediatri – osloveno 22, uskutečněna 4 setkání

Soubor II

- 14 protidrogových koordinátorů
 - 9 žen, 5 mužů
 - 25 let až 56 let
 - 5 SŠ, 3 VOŠ, 6 VŠ
 - zkušenost s výkonem funkce 1,5 měsíce až 11 let
- 4 pediatři
 - 3 ženy, 1 muž
 - 40 let až 56 let
 - 4 VŠ
 - lékařská praxe 20 let až 36 let

Metody

- semistrukturované rozhovory
- záznam rozhovoru na diktafon se souhlasem respondentů
- přepis rozhovorů
- kvalitativní analýza dat:
metoda zachycení vzorců („gestaltů“), Miles a Huberman, 1994, podle Miovského, 2006

Shrnutí

- odkazování při telefonickém kontaktu
- odkazování při vedení rozhovoru
- rozhovory trvaly 10 - 30 min

(ko 04): „...todelncto by řekli organizace nebo spíš zástupci organizací, který přímo pracujou s dětmi. Zejména primární prevence. Je to dost těžký posoudit, protože já jakoby organizuju a koordinuju tu činnost tědleh organizací a přímo s dětma nepracuju...“

Výsledky

1. Identita protidrogového koordinátora v kontextu studie

- koordinace činností organizací, řízení a vedení pověřených osob, zprostředkování informací
- nevykonávají poradenskou a terapeutickou činnost s klienty
- primární prevence
- osobní postoje k problematice návykových látek

(ko 04): „...já prostě odborník na poradenství nejsem, já můžu odkázat, poskytnout jim kontakty....“

(ko 05): „...poskytuju poradenství samozřejmě...“

2. Způsob získávání informací o dětech do 15 let užívajících návykové látky

(ko 05): „...údaje (se) zjišťují na základě dotazníků a těch výzkumů...výzkum probíhal 2000 a teďko bude probíhat v květnu a červnu 2006, takže se budou srovnávat ta data...“

(ko 02): „...sociální u nás to (děti) sem neposílá, ani svoje statistiky, ani svoje případy, školy si to většinou nechávají pro sebe, přehled není, kolik dětí by za poslední měsíc mohlo být, užívání jakýkoli látky...“

2. Způsob získávání informací o dětech do 15 let užívajících návykové látky II

Koordinátoři:

- výzkumy
- pracovníci škol, lektori primárně preventivních programů, kurátoři pro mládež
- rodiče
- informace, které souvisí s výkonem funkce koordinátora

X

- omezený přístup k informacím
- žádné informace

Pediatři:

- přímá práce s dětmi a jejich rodiči
- zpětné vazby spolupracujících zařízení

3. Osobní zkušenost s dětmi do 15 let, které užívají návykové látky

(ko 05): „...tři, čtyři (děti) za půl roku...“

(ko 14): „...(setkal ses ty osobně s nějakým dítětem?) ...jo, ne to ne jako koordinátor, já jsem fakt byrokrat jako koordinátor, já nechci žádný klienty a myslím, že to ani nepřísluší tomu koordinátorovi. Setkal jsem se, ale fakt to byly jednorázový pokusy, který v podstatě měly jediný oprávnění k návštěvě a to bylo úzkostný ladění toho rodiče...“

(pe 02): „...když rodiče přijdou s tím, že maj podezření, že dítě bere drogy, tak mu nabere, uděláme klasickou preventivní prohlídku, somatickou, že maj přinýst moč...“

3. Osobní zkušenost s dětmi do 15 let, které užívají návykové látky II

Koordinátoři:

- z výkonu funkce nepřicházejí do osobního kontaktu
- ojedinělé kontakty s dětmi, rodiči
- kumulovaná funkce s kurátorem pro mládež, terénním pracovníkem, terapeutem
- první kontakt, poradenství, zprostředkování informací o systému péče

Pediatři:

- přímá práce s dětmi - léčba
- poradenské intervence – nedostatek času
- preventivní prohlídky
- zprostředkování informací o systému péče

4. Návykové látky

(ko 05): „...v největším množství na základních školách je hodně marihuana rozšířená, to je tu největší problém...“

(ko 09): „...úplně nejčastěji... marihuana...myslím, že spíš jako zásadnější téma je alkohol jako takový...“

(ko 03): „...tak teda pijou, pijou alkohol. Kouří konopí a v případě nějakýho experimentu s tvrdou drogou, tak je to šňupání... ne teda nitrožilní, k tomu maj velkej odpor... voni už hodně vědí o těch rizikách, vědí o tom, že je to nebezpečný, boje se toho...“

(pe 03): „...když si dávali ty injekce, tak si to dávali tak, že jsem to na nich jako nemohla vůbec objevit při prohlídkách, při prevenci...“

4. Návykové látky II

Typ užívaných látek

- nejčastěji alkohol a tabákové výrobky
- nejčastěji marihuana
- zkušenosti s ostatními návykovými látkami „ojedinělé excesy“ a experimenty

Způsob užívání návykových látek

- nerozšířenější samozřejmě u alkoholu požití,
- tabákové výrobky kouření
- marihuana kouření
- injekční aplikace jsme nezaznamenali u koordinátorů,
u pediatrů ano

5. Děti do 15 let identifikované jako tzv. „problémové“

(ko 14): „...v tomhle směru je pravda, že člověk, kterému je pod 15 a je závislej na drogách, je spíš výjimka teda. To neznamená, že neokusí něco, ale rozhodně se velmi těžko dá zařadit do škatulky problematickejšch uživatelů. Jedině snad z hlediska věku, ale ne z hlediska frekvence...“

(ko 05): „...v mnohem větší míře se řeší kázeňské přestupky...když zůstanu u tý trávy, neřeší se tráva jako primární problém, ale jako primární se řeší kázeňský problém nebo nějak jinej problém, co je v tý škole...“

5. Děti do 15 let identifikované jako tzv. „problémové“ II

- starší 12 let
- užívání návykových látek je primární problém
- užívání návykových látek je sekundární problém
 - maladaptivní chování (obtížná adaptace na řád, kázeňské přestupky, vandalismus)
 - vývojové poruchy
 - zdravotní problémy

6. „Identita dětí do 15 let užívajících návykové látky“

(ko 14): „...když se podíváš na statistiky ve školách, tak (dětí) jasně volej formu experimentu, sice se z toho dá vytvořit velký nebezpečí při dospívání, ale obvykle se to vůbec nenaplní. Drtivá většina těch dětí je zdravá nebo ne dostatečně poškozená na to, aby mohla jít do drogový závislosti, k tomu je třeba talent, to jako marná sláva. To si ne každé dovolí...experiment je vždycky spojené s touhou experimentovat, tak to je vlastní skoro všem dětem, až s výjimkou těch úzkostnejch...“

(ko 03): „...ale u těchhle malejch je to (užívání pervitinu) okrajová záležitost tím, že se o tom dozvedí od někoho staršího a z nejrůznějších důvodů, zřejmě se dostat v partě někam vejš, bejt zajímavější...“

6. „Identita dětí do 15 let užívajících návykové látky“ II

- „pohodový“ životní styl, svoboda, radost
- experiment
- únik před problémy
- sebeprosazení mezi vrstevníky
- postoj dětí k problematice návykových látek

7. Adiktologické služby pro děti do 15 let

(ko 01): „... (o jakých službách pro děti víte?) ...jako vyloženě už v týchle léčebný oblasti? ...pokud bysme brali už primární prevenci...tak těch je strašně moc. Mě tady operuje spousta organizací, který to dělaj různýma formama, který se věnujou nejen drogám, ale i šikaně, xenofobiím, kriminalitě...“

(pe 01): „...já v podstatě nespolupracuju (s organizacemi, které se věnují léčbě závislostí), protože ta péče se odvíjí na jiným mechanismu než spolupráce s pediatrem. To víte taky dobře, že prostě ty děti...jsou v kontaktu se svým centrem drogově závislých...“

7. Adiktologické služby pro děti do 15 let II

- Praha a okolí
- nejčastěji organizace v primární prevenci
- sekundární prevence (PL, PO, DS, detox, KC, pobytové oddělení SVP)
- zřídka terciální prevence
- adiktologické služby pro dospělé klienty
- jiné služby (PPP, SVP, nízkoprahové kluby)

8. Potřeba nového zařízení pro děti do 15 let užívajících návykové látky

(pe 01): „...mně osobně nechybí vůbec nic, protože já bohužel nebo bohudík, nevím, jak to vzít, ale prostě do toho já prostě nemůžu zasahovat...“

(ko 09): „...sít' zařízení, která tady v Praze je, tak na ten počet obyvatel rozhodně dostatečná není. Minimálně, pokud bych začal u středisek výchovné péče, tak ta sít', jak bych to řekl, není jako dostatečná. Myslím, že některý městský části tím jako příliš pokrytý nejsou...“

8. Potřeba nového zařízení pro děti do 15 let užívajících návykové látky II

- více organizací, které se věnují primární prevenci
- zařízení s lůžkovou péčí
- pobytový program zaměřený na zvýšení sebehodnocení dítěte
- nízkoprahový klub pro volnočasové aktivity
- restrukturalizace ústavní péče
- specializované zařízení s ambulantní i lůžkovou péčí
- obecně doplnit síť zařízení

X

- není potřeba nové služby

Shrnutí II

- respondenti se velmi lišili v názorech na zlepšení systému služeb nebo na vytvoření nového zařízení
- výsledky není vhodné použít k plánování konkrétních intervencí
- zadáním bylo popsat to, co lze získat jednoduchou terénní studií

Děkuji za pozornost.